

Forfatter: Brorson, Hans Adolph

Titel: Svane-Sang ; Lissabon ; Mindre digte ; Prosaskrifter ; Tillæg : Paul Diderichsen: Filologisk redegørelse. Arthur Arnholtz: Brorsons vers- og sangkunst. - 1956

Citation: Brorson, Hans Adolph: "Svane-Sang ; Lissabon ; Mindre digte ; Prosaskrifter ; Tillæg : Paul Diderichsen: Filologisk redegørelse. Arthur Arnholtz: Brorsons vers- og sangkunst. - 1956", i Brorson, Hans Adolph: *Svane-Sang ; Lissabon ; Mindre digte ; Prosaskrifter ; Tillæg : Paul Diderichsen: Filologisk redegørelse. Arthur Arnholtz: Brorsons vers- og sangkunst. - 1956*, 1951-56, s. 381. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-brorson03grval-shoot-idm140139960471312/facsimile.pdf> (tilgået 25. april 2024)

Anvendt udgave: Svane-Sang ; Lissabon ; Mindre digte ; Prosaskrifter ; Tillæg : Paul Diderichsen: Filologisk redegørelse. Arthur Arnholtz: Brorsons vers- og sangkunst. - 1956

VARIANTER I PONTOPPIDANS SALMEBOG

1740

Indledning

1740 udkom *Den nye Psalme-Bog, udi hvilken findes ey allene de Psalmer, som udi den forordnede Kirke-Psalme-Bog af Doct. Kingo have været samlede, Men endogsaa Mange Andre Udvalde, Deels Nye, Deels af det tydske Sprog oversatte Psalmer, Til desto mere Ophbyggelses Anledning samlet, overseet, og til Trykken befordret Paa Høy-Kongelig allernaadigst Særdeles Befalning.* Som titlen viser, var det en officiel kirkesalmebog. Udgiveren var Erich Pontoppidan. Af Brorson var der optaget 92 salmer, deraf 25 originale. Hvorfra havde Pontoppidan hentet dem? Man tænker uvilkaarlig: fra Troens rare Klenodie, der var udkommet 1739. Men ved nærmere eftertanke bliver man klar over, at det ikke kan være rigtigt. Udarbejdelsen af Pontoppidans salmebog havde stæet på siden 1738. Fortalen er dateret 16. januar 1740, og da sidetal og arkbetegnelse begynder efter fortalen, må bogen på det tidspunkt have foreligget trykt, så selv om man antog, at Klenodiet var udkommet først på året 1739, kunne det umulig være benyttet ved udarbejdelsen. Det viser sig da også, at af Brorsonsalmene hos Pontoppidan er ingen fra de 3 nye afsnit, som Klenodiet har ud over salmehefterne fra Tønder (A-I, 1732-35*). Det er derfor klart, at det er fra disse hefter, Pontoppidan har taget sit Brorson-stof.

Dette forhold afspejler sig også i salmernes tekst. Både Pontoppidan** og Klenodiet bringer en modernisering af sproget, men hver på sin måde, så man ser, at de er uafhængige af hinanden. En række gammeldags former fra Tønderhefterne, som er afskaffet i Klenodiet, har Pontoppidan bibeholdt, særlig

*) Se I. bind, s. VII fig. **) Her ses bort fra, hvilke medarbejdere han har haft.

gentitiverne: *dødsens, fredsens, hussens, klødsens, lissens, syndsens*, også *korsens* for *korsets*, *lysens* for *lyssets*. På den anden side har Klenodiet beholdt Tønderhefternes verbalformer: *du burst, du gikst, du kandst, du komst, du leedst, du lodst, du togst, du varst, du veedst*, medens Pontoppidan har ændret dem til: *du bar, gik, kand* o. s. v.

Ligeledes ser vi, at Pontoppidan og Klenodiet hver på sin måde ændrer fejl eller uheldige udtryk i Tønderhefterne. I nr. 48, 3, 7*), hvor heftet C har det meningsløse *Syndens skjønnæ Væsen*, ændrer Pontoppidan til *slæmme væsen*, Klenodiet til *skidne væsen*; det sidste forstår man let, fordi Brorson naturligvis har husket, at han havde skrevet *skidne*, og været klar over, at sætteren blot havde læst et andet ord med *sk*. Eller nr. 13, 5, 5-6, hvor der i heftet B stod: *Saa være ham da ogsaa Livet, Og hvad vi har til evig offer givet*. Her manglede der 2 stavelser i sidste linie, og hos Pontoppidan kom den da til at lyde: *Og hvad vi har, til tak, og evig offer givet*. Brorson opdagede først fejlen, da J⁸ skulle udgives, og linien fik hos ham formen: *Og hvad vi er og har, til evig offer givet*. Endelig kan man nævne nr. 84, 1, hvor det om Guds måde at føre sine helgen på oprindelig (i heftet E a) hedder: *At gange og Ledsage Alle Dage, Og altid med dem gaae I alle deres Dage*. Dette kunne jo ikke gå an, da *Dage* kom 2 gange og rimede på sig selv. Pontoppidan beholdt det første *Dage* og måtte så forandre det andet; så kom det — idet samtidig det vanskelige ord *gange* og ordet *gaae* blev udskiftet — til at hedde: *At bære og ledsage Alle dage Og altid med dem staae, Helst naar de findes soogte*. Brorson derimod beholdt det sidste *Dage* og måtte følgelig skaffe afløsning for det første; så står der i Klenodiet: *At gange og ledsage, Lede, drage, Og altid med dem gaae I alle deres dage*.

I mangfoldige tilfælde genfinder vi hos Pontoppidan ord fra Tønderhefterne, som Klenodiet har ændret. Der er verber i enkeltsætningsform ved flertalssubjekt: *de dækker, gaaer, seer* o. lign., stridende mod Pontoppidans egen retskrivning, altså blot ved uagtsomhed overtaget fra hefterne. I nr. 19, 1, 7: *sikre siel* (Kl.: *trygge siel*), i nr. 82, 4, 8: *Gud da vil Selv trine til* (Kl.:

*) Næmrene er Klenodiets.

træde til), i nr. 119, 7, 7: *saa er der troe i hierte* (KL: *i hiertet*) o. s. v., o. s. v.

Der findes ganske vist tilfælde, hvor Pontoppidan og Klenodiet har ændret på samme måde, og man kunne jo så spørge, om det skyldes et eftersyn af Klenodiet lige før restrykningen af Pontoppidans bog. Det er der dog ingen grund til at tro. Det drejer sig nemlig om rene småting, f. eks. moderniseringer (*siunge* til *syngte* o. lign.), eller forandring af udtryk, som en sætler kunne have svært ved at forstå (*høye paa tonen* til *høre paa tonen*, det sidste fælles for Pont. og J¹).

Noget helt andet er, at der i de senere udgaver af Klenodiet fremkommer betydelige ligheder med Pontoppidan. Det gælder især J²⁻⁷, der f. eks. afskaffer verbalformerne *du barst, gikst* o. s. v. Muligvis er der her en påvirkning af Pontoppidans bog. I eet tilfælde synes det i hvert fald sikkert, at J⁷ er under indflydelse af denne, nemlig ved nr. 120, der har en hel række af dens løsemåder, i 1, 1: *sig grunder (det sig grunder mit saligheds anker paa)*, medens HJ¹ har: *mig grunder*, J²⁻⁶: *jeg grunder*, fremdeles i 2, 1: *lys for lye*, i 2, 6: *mange for mangen*, i 3, 5: *nække for vækker, livsens for livets* og i 7, 3: *og jeg udi saa mange stykker for: at derfor i saa mange stykker*.

Vi har nu set på forholdet mellem Pontoppidan og de brorsonske salmeudgaver. Men der er jo også spørgsmålet om, hvilke ændringer han på egen hånd har foretaget i salmerne.

Her må man først og fremmest sige, at han i alt væsentligt har ladet dem stå, som de var kommet fra Brorsons hånd. Ingen vers er udeladt. Kun 2 er tilføjet, og af dem skyldes i det mindste det ene Brorson selv: nr. 6, *I denne søde jule-tid*, v. 7, se noten i 1. bind, s. 31*). De små forandringer, der er gjort, er i virkeligheden yderst få i forhold til den store versmængde, som det drejer sig om.

Vi møder først dem, der skyldes sproglige og æstetiske hensyn. Det gælder ord og vendinger, som har forekommet Pontoppidan enten uskønne, svære at forstå eller på anden måde uheldige. I nr. 18, 4, 7 hedder det**): *Derved Troe vor Jammers minde*

*) Det andet tilføjede vers er i nr. 201: Pont. nr. 209, 2. **) Vi citerer her efter Tanderhefterne, Pontoppidans forslag.

Hannem ind i Sielen gick. Det er ikke let at forstå. Pontoppidan har opfattet *Troe* som en imperativ og herudfra forment linjerne: *Tænk kun, at vor jammers minde Hannem ind i sielen gick.* — Nr. 22, 9, 6: *den Offrer rette Sager*, unægtelig et noget lavliggende udtryk om at ofre Gud det, han ønsker, hos Pontoppidan: *dens offer Gud behager.* — Nr. 30, 9, 10: *da er dit Blod mit Anker*; billedet er jo ikke godt, hos Pontoppidan: *da er hans kors mit anker.* — Nr. 31, 8, 3: *maatte straxen quæges ved*, en ubehjælpssom sætning, der mangler subjekt, hos Pontoppidan: *den da strax maac quæges ved.* — Nr. 63, 8, 1-4: *Kom Hellige Olive, Sielenes kræfter at salve i mig, At hvad jeg skal tænke og gjøre herefter, maac virkes ved dig.* Som omtalt i noten til stedet, passer *Sielenes kræfter* ikke til *i mig*; Pontoppidan ændrer derfor til: *Kom, hellige olive, sielen at smøre Og salve i mig, At hvad jeg skal tænke og tale og gjøre Maac virkes ved dig.* Man må forstå, at ordet »smøre« dengang har kunnet have ædel betydning ligesom endnu på svensk, f. eks. Lk. 4, 18: »Herrens ande är öfver mig, ty han har smort mig«. — Nr. 77, 6, 3: *de mange Fugle-Sving, der skeer*, Pontoppidan: *fugle-sving.* — Nr. 106, 13, 1: *Min Brudgom! hav mig kier, og lad som Segle trykkes Til Kierlighedens Pant din Aand oppaa mit Bryst.* Formen *Segle* har stødt Pontoppidan; han ændrer til: *Min Brudgom, elsk mig, og lad som et segl indtrykkes.* — Nr. 111, 5, 1-2: *Din Andagt er en Mundfuld Vær Af dine koalde Kiefter*, Pontoppidan: *af blot naturens kræfter.* — Nr. 119, 8, 5-6: *Saa blinker atdtiid Troens Sværd Og slaar sig giennem alle Hær*, Pontoppidan: *giennem hver en hær.* — Nr. 150, 4, 3-4: *Naar Fienden spruder Ild og Damp Som sorte helved Trolde*, Pontoppidan: *som saar og død forvoide.* — Nr. 160, 3, 3-4: *Med Jesu tencker jeg i graven glad at gaac, Hvad skader mig, naar jeg kun Jesum have maac*; nøjagtig gengivelse af den tyske original; Pontoppidan: *Med Jesu jeg engang gaaer til mit hvile-sted, Det er jo ey at døe, naar livet følges med.* »Denne form er jo så ypperlig, at man vist må tilskrive Brorson den« (P. Diderichsen); dog kan man spørge, hvorfor han i så fald ikke optog den i Klenodiet. — Nr. 162, 1, 5: *Hver elske, hvad ham synes til*, Pontoppidan: *hvad hans sind staaer til.* — Nr. 174, 7, 1-2: *Nu vel an, saa vil jeg hede,*

Tro og elsk' og haabe fast, Pontoppidan: *elske, troe og haabe fast*.

Den for Brorson karakteristiske brug af *hun* om begreber som kærligheden, troen, samvittigheden, synden, viljen ynder Pontoppidan ikke; han erstatter her helt igennem *hun* med *den*. Og sådan kan der være andre ord, som ikke har hans bevågenhed, f. eks. *kaad*; i nr. 19, 4, 3 bliver *kaade Lyster* til *gamle lyster*, i nr. 152, 6, 4 *det kaade kisp* til *det kolde kisp*.

Man kan her også nævne hans tilbøjelighed til at ændre genitivforbindelser til sammensatte ord; *Naades Glantz* bliver til *naade-glands*, *Naades kar* til *naade-kar* o. s. v.

Dernæst spørger man, om der også findes ændringer, som er foretaget af dogmatiske grunde. Noget er der af den art, men ikke ret meget. I hovedsagen drejer det sig om, hvorvidt der på visse steder hos Brorson er tillagt mennesket selv for megen indflydelse på frelsen. Størst interesse har nr. 110, 20, 3-4: *JEsus hand er Syndres Ven, Dog maa ingen Syndsens Knegte Trøstes med Forsoningen, Før de Verdens Lyst fornegte*. Der stilles jo her en betingelse — er der i dette krav om, hvad der først skal ske fra synderens side, en afvigelse fra luthersk rettroenhed? I originalen af J. H. Schrader hedder det: *JEsus nimmt die sünden an; Aber nicht die sünden-knechte, Die er nicht regieren kan, Die da hassen seine rechte*. Formuleringen må vel nok siges at være mere udfordrende hos Brorson. Det er jo hårdfne distinktioner, som det her gælder. Pontoppidan har følt problemet og givet verset følgende form: *JEsus hand er syndres ven, Dog maa ingen syndsens knegte Driste paa forsoningen, Saa de verden ey fornegte*. Ordet *før* er her undgået, og fornægtelsen af verden er flyttet hen som en følge af den rette tilegnelse af forsoningen.

Det samme spørgsmål er fremme ved nr. 87, 13, 1-2: *Vil hand (o: Gud) os tage an paa nye? Ja, dersom vi fra Synden flye*. Her har Pontoppidan: *Vil hand os tage an paa ny? Ja, saa vi skal fra synden flye*. I nr. 174, 3, 7-8 hedder det, efter at kravet er rejst om kærlighed til fjender efter Jesu forbillede: *Saadan maat du ogsaa blive, Skal Gud dig din Synd tilgive*. Tanken hviler på Mt. 6, 14-15; men Pontoppidan har dog ømmet sig ved

den og forsøgt sig med en omstilling: *Saadan maa du ogsaa blive, Da Gud vil din synd tilgive*. Ordet *da* skal vist forstås == fordi.

En angstelse for at liltægge mennesket for meget ligger vel også til grund ved nr. 84, 7, 5-7: *Naar vi vor Jammer, Synd og Nød Saa stærck i Gud bekrige, At de vige, men* hvor Pontoppidan ændrer den anden linie til: *ved Aanden saa bekrige*. Og i nr. 95, 13, 1-2: *Du (o: Jesus) est min Ven i Nøød og Døød, Som jeg allene eyer, hos Pontoppidan: som mig fuldkommen eyer*. Måske i nr. 187, 15, 4, hvor der som bevæggrund til indbyrdes kærlighed står: *Og tencker paa vor Daabes Eed* — altså en forpligtelse, — medens Pontoppidan siger: *paa vor daabes fred*, altså en gave.

Når det gjaldt en kirkesalmebog, var det jo dobbelt nødvendigt at holde sig på ortodoksiens streg. Men også i sjælesorgen kunne disse »stalemåder«, som man dengang sagde, have betydning.

At ordene (til Jesus) i nr. 175, 11, 2: *Du skalt selv mit Hierte være*, bliver forandret til: *Du skal i mit hierte være*, kan skyldes frygt for mysticisme eller måske blot ønske om et mere bibelsk klingende udtryk*). Det sidste er vel tilfældet i nr. 111, 14, 6, hvor *Følg ham saa i hengivenhed* er blevet til *Følg ham i troens lydighed*.

For øvrigt forekommer der hist og her småændringer, som man egentlig ikke kan se grunden til. Men helhedsindtrykket er, at Pontoppidan har behandlet Brorsonsalmene med stor pietet, og at hans ændringer i mange tilfælde er velbegrundede og heldige. Den agtelse, som skyldes hans salmebog, formindskes ikke ved hans behandling af Brorson.

En ting, man kan undre sig over, er, at hans ændringer i de oversatte salmer så godt som aldrig hviler på den tyske original. Der synes knap at være noget klart eksempel herpå undtagen ved nr. 160, 6, 3-4, der hos Brorson hedder: *Ach! tag det offer an, endskiønt det kun er stet, Og lad din Ville skee, saa gaaer det altid ret*. Her har originalen: *Ach nimm das opfer an, lass' dirs gefällig seyn, Mach's mit mir, wie du wilt! dein will' ist auch der mein'*, og Pontoppidan: *Forsmaa dit offer ey, lad mig*

*) I Paul Gerhards salme nr. 30 er dog udtrykket: *skal du mit hierte blive beværet* (5, 7).

dog være din, Gjør med mig, hvad du vil, din villie er min. Den sidste linie gengiver jo nøje originalen. —

Med Pontoppidans salmebog kom Brorsons salmer til anvendelse ved kirkens gudstjeneste; men det var dog kun i Sønderjylland, at bogen trængte igennem. Guldbergs salmebog, 1778, hvor mange af de samme salmer var bevaret, fik kun ringe udbredelse, og Evangelisk-kristelig salmebog, 1798, der blev herskende til efter midten af det 19. århundrede, optog næsten intet af Brorson. Først ved Roskilde konvents salmebog, 1855, og Landstads, 1869, kom hans digtning til almindelig brug i Danmarks og Norges kirker. —

Pontoppidans bog foreligger i mere end eet tryk fra 1740. Ved sammenligning kan man få rettet en del småfej.

VARIANTLISTE

På første plads i apparatet anføres formen i nærværende udgave (som regel = J²), på den anden løsemåden hos Pontoppidan. Hvor denne stemmer med et af de andre Brorsontryk, er dette bemærket ved lighedstegn.

Nr. 4. Hverledes skal jeg møde. Pontoppidan nr. 7. 3, 7: komst] kom = J²: 4, 4: togst] tog = J²: 4, 6: barst] bar = J²: 4, 8: en evig høst] til evig høst. 7, 1; 8, 1: tørst] tør = J²: 8, 3: vil tildekke] til vil dække. 8, 7: at dæmpe] vil dæmpe. 9, 4: eet] et = RJ²: 10, 3: svovle-strømme] svovel-strømme.

Nr. 6. I denne søde jule-tid. Pontoppidan nr. 20. 1, 2: bør] tør = AJ²: 3, 6: syng] slunge = AJ²: 6, 7—10; at den kand ... bringe] At den kand hedre lyde. Saa korsset selv, naar JEus vil, Mæse ogsaa hjælpe sielen til Med psalmer at udbyrde = A. 7, 7: den fryd har ingen lige] den lyst er uden lige. 7, 9: vil] gaar.

Nr. 8. Hvordan takke vi vor HERre. Pontoppidan nr. 21. 1, 6: dekke] dækker = A. 3, 7: syndens] syndsens = A. 4, 2: vedst du] vend du. 5, 6: bedrings frist] bedrings-frist. 6, 1: syndens] syndsens = A. 6, 5: vredes-domme] vredes domme. 8, 1: naades glæde] naade-glæde.

Nr. 9. Frisk op! endnu engang. Pontoppidan nr. 22. Ingen varianter.

Nr. 10. Den yndigste rose er funden. Pontoppidan nr. 23. 6, 3: mangel] mango = A. 7, 1, gemøtter] gemytter = J²: 9, 2: min smykke] mit smykke.

Nr. 13. Vor JEus kand ey noget herberg Bude. Pontoppidan nr. 19. 1, 1: noget] nogen = RJ²: 2, 3: stot] sød. 4, 4: af slængens hidske tand] som kom af slængens tand. 5, 6: og hvad vi er og har, til evig offer givet] og hvad vi har, til tak, og evig offer givet.

Nr. 15. Hvo hiertet vil ønskere. Pontoppidan nr. 26. 1, 8: og] i. 2, 4: livets] livsens = B. 6, 4: mangel] mang. 7, 7: naades-kilde] naades kilde = J².

Nr. 18. Nu vel an! et freldigt mood. Pontoppidan nr. 27. 2, 3: første grøde] første-grøde. 3, 8: dødens] dødsens = A. 4, 7: derved troe vor jammers minde] tænck kun, at vor jammers minde. 5, 2: fuldt] fuld = A. 6, 8: livets]

livsens = A. 7, 6: livets] livsens = A. 8, 5: dødens] dødsens = A.

Nr. 19. Kom, herte! tag dit regnebræt. Pontoppidan nr. 28. 1, 7: trygge] sikre = A. 2, 4: giorte] gjorde = J²: 4, 1: mangel] mangens = AJ²: 4, 3: kande] gamle. 5, 2: syndens] syndsens = A. 5, 3: vredens] verdens. 6, 3: nyt-nars dag] nyt-nars-dag. 7, 2: naades-dage] naade-dage. 8, 6: naades-tid] naade-tid.

Nr. 22. Ach! at enhver dog tænkte paa. Pontoppidan nr. 43. 5, 5: korsens] korsens = B. 7, 5: ofrings part] ofrings-part. 9, 6: den offer rette sager] dens offer Gud behager.

Nr. 30. Her seer jeg da et Lam at gaee. Pontoppidan nr. 63. 1, 1: dal] jo. 1, 6: og siger] hand siger. 2, 3: vor forløsning] verk] vor forløsning] værk. 5, 10: eyendom] eyedom. 9, 2: dødens] dødsens = G. 9, 8: hvirvel-vind] hvirvel-vind. 9, 10: hans blod] hans kors.

Nr. 31. JEsu, sielens lyse dag. Pontoppidan nr. 64. 3, 2: naadens rige kilde] naadens-rige kilde. 3, 8: syndens] syndsens = GJ²: 6, 4: dødens] dødsens = G. 8, 3: maatte straxen qvæges] den da strax mæse qvæges. 8, 4: kølne vinde] kølne-vinde. 10, 5: dødens] dødsens = G.

Nr. 33. Naar jeg min JEsu piinsels færd. Pontoppidan nr. 65. 2, 3: uaalmodigt] ualsalmodigt. 4, 3: dødens] dødsens = G. 5, 4: haardt] hart = GJ²: 5, 5, 7: dødens] dødsens = G. 6, 4: vredens] verdens, vel trykfejl. 8, 1: føyde skrig] fryde-skrig = GJ²: 8, 7: dødens] dødsens = G. 10, 2: syndens] syndsens = G. 11, 1: oi JEsu lad din piinsels røst] lad stedse JEsu piinsels røst = GJ²: 12, 3: englerne] Englene = G. 12, 4: fryds besæter] fryds-besæter. 12, 6: himmel-fryd] himmels-fryd.

Nr. 37. O! verden kom at skue. Pontoppidan nr. 66. 1, 3: synket] stunket = GJ²: 3, 5: syndens] syndsens = G. 4, 6: dit] det. 8, 2: burde været]

harde være = GJ²-3 8,1: sprangst] spang = J6²; dødens] dødsens = G.

Nr. 39. Yær velsignet, naade-throne. Pontoppidan nr. 67. 5,6: livets] livsens = G.

Nr. 43. Hvad er dog Passke sød og blid. Pontoppidan nr. 109. 1,3: syndens] syndsens = C. 1,6: seyers] seyrs-krands. 2,3: dødens] dødsens = C. 4,9: dødens] dødsens = C.

Nr. 46. Hører, I som græde. Pontoppidan nr. 110. 1,9: dødens] dødsens = C. 4,4.5.8.10: hun] den = J6². 5,6: Guds naades vaar] Guds naade-vaar. 8,9: dødens] dødsens. 9,2: kands] kand = J6².

Nr. 48. I Christne! reiser eder snart. Pontoppidan nr. 111. 1,2: syndens] syndsens = C. 2,1: forpident] forpiden = C. 3,7: skidne] skidne. 4,6: smage] smager. 5,1: syndens] syndsens = C. 5,4: van] vaar = J6².

Nr. 52. Triumph! triumph! vor søel er alt oprunden. Pontoppidan nr. 112. 1,3: dødens] dødsens = C. 1,4: ved] med. 2,2: blest] blev = J6². 3,3: I] med. 4,2: Christum] Christus; til døde] til døden. 5,1: roat] ma. 7,3: I] med. 11,1: hvo] hvem = C. 11,3: dødens] dødsens = C. 12,3: dødens] dødsens = C.

Nr. 56. O seyerrige Frelsermand. Pontoppidan nr. 119. 2,3: høyst] høgt. 4,10: den] din. 6,1: naadens] naadens = D. 8,2: seyrs] fyrste] seyrs-Fyrste.

Nr. 57. Drag, JEsu, mig. Pontoppidan nr. 120. Ingen varianter.

Nr. 58. Drag ind ad dine porte. Pontoppidan nr. 131. 1,2: min sielses dyre] min siels dyre. 2,8: Hverts] Hvertsens = D. 7,3: den] dem. 8,3: kands] kand = J6². 9,2: engang] seengang. 12,6: sømme] sømmer = J6². 12,7: drømme] drømmer.

Nr. 60. O Hellig Aand! o søde tryst. Pontoppidan nr. 132. 1,3: den] dem. 1,6: vort] vor = J6². 2,3: dets] dens. 2,6: fald] fald = DJ6²-3. 2,7: dødens] dødsens = D. 3,1-2: Isted] komma fte efter uuld. Pont. 3,4: dødens] dødsens = D. 3,7: hun] den. 4,5: deal] dens = D. 5,6: levnets-lob] levnets lob. 5,7: naades-gave] naades gave. 7,4: pau] himlens rette løbebane] til himlens rette løb og bane.

8,7: ønske] ønsker = DJ6²-3. 9,6: lad JEsu Fred i herte] herte] lad JEsu i mit herte bode.

Nr. 63. Kom regn af det høye. Pontoppidan nr. 133. 3,4: et] ret. 7,1: sikker] sikkert. 7,4: himlens] himmelens. 8,1-4: kom hellige olie ... virker ved dig] Kom, hellige olie, sielen at smøre Og salve i mig. At hvad jeg skal tænke og tale og gjøre Maae virke ved dig. 9,5: blive] bliver.

Nr. 71. O GUD! hvad est du meer end kigsn. Pontoppidan nr. 148. 1,6: evigt] evigt = EJ6². 5,5: hertens fryd] i sielens grund] herte-fryd i sielgrund. 6,1: o] og = EJ6²-3. 7,4: ja] da J6². 8,3: engler] Engle. 8,5: tordens lyd] torden-lyd. 8,11: tilhaabe] tilhobe = J4²-7. 9,1: engle-klæd] Engle-klæd.

Nr. 72. O dyre stiel opmøntre dig. Pontoppidan nr. 149. 5,5: noget] nogen. 5,6: kands] kand. 7,7: veedst] veed. 9,6: mit hertes vee] min herte-vee. 9,9: havets] havsens = E. 11,1: alsalig] anseelig (forklares ud fra læsemåden aldselig i E). 13,9: høyste] yderste.

Nr. 73. Store GUD, som dig til ere. Pontoppidan nr. 150. 3,2: almægtig-stærke] almægtig, stærke. 4,1: be-teed] bereed. 5,1,5: kands] kand = J6². 6,3: ansigt] øye. 7,1: komma efter nu, Pont.

Nr. 76. Herte, lad dig ey indbilde. Pontoppidan nr. 158. 2,1: du est vel] vel est du. 3,5: en faders siød] et Faders sind = EJ6²-3. 3,7: faders herte] fader-herte. 6,4: strikker] strikke. 7,3: tilhaabe] tilhobe = J6². 7,8: engler] Engle = E. 8,5: men alt hvad hand hae forsoet] alt hvad hand sig har forsoet. 10,2: lov] lof = J4². 10,3: kands] kand = J6².

Nr. 77. Op, al dem ting, som GUD har gjort. Pontoppidan nr. 159. 2,3: magted] magtet = J6². 3,2: Himle-Scepter] himmel-seppter. 6,3: fugle-spring] fugle sving. 13,4: svarre] svarret.

Nr. 80. Som skal da mannen vige. Pontoppidan nr. 175. 2,4: hvo] hvem = Ea. 3,8: evigt] evig = Ea. 6,1: tæst] tør = J6². 7,4: og dermed sagen klar] dermed er sagen klar. 7,8: umueligt] umuelig. 11,1: vor] vort.

11,4: saa klar] for klar. 11,5: tvile] tvilv = J³⁻⁷.

Nr. 82. Gud skal altine mæge. Pontoppidan nr. 176. 4,3: synde] slunke 4,6: modgangs-dal] modgangs dal. 4,8: træde] trine = Ea. 6,8: dødens] dødsens = Ea. 6,10: skal] vil = Ea. 7,2: sorte] store.

Nr. 83. Hvad er det god i J³Eu arme. Pontoppidan nr. 177. 1,1: hvad er det got] hvor got er det. 1,3: naades bryst] naade-bryst. 2,1: hvor daer-igt] hvo vilda. 3,9: tæst] tør = J⁶⁻⁷. 4,4: forsyns] forsiuns. 7,5: gaær med suk, og klæger] gaær med suk og klæger. 7,6: Gud sig] Guds Søn. 7,10: hiertens glæde] hierte-glæde.

Nr. 84. O Gud! fornafn fatter ey. Pontoppidan nr. 178. 1,2: forsyns] forsiuns. 1,6: gaage] bære. 1,7: lede, drage] alle dage = Ea. 1,8: gaas] staae. 1,9: i alle deres dage] helst naar de findes svage. 4,3: glædes taarer] glæde taarer. 5,1: varst] var = J⁶⁻⁷. 7,6: saa stærk i Gud bekriige] ved Aanden saa bekriige. 8,2: siænder] stærder, trykfejl. 11,1: din] den, trykfejl. 13,6: lysters] læsters = EaJ¹⁻². 14,4: er] est = Ea. 16,2: forsyns] forsiuns. 16,3: glædes dage] glæde-dage. 20,8: haardt] hart = EaJ²⁻³.

Nr. 87. Hvad hører jeg i paradisi. Pontoppidan nr. 239. 3,2: syndens] syndsens = Eb. 3,1: komme] komer = Eb. 11,3-4: hun] den. 13,2: dersom vi fra synden flye] saa vi skal fra synden flye.

Nr. 88. O J³Eu! see Min skam og væ. Pontoppidan nr. 240. 1,5: for-giorte] forgjorde. 2,4: skiden] ski det. 4,1: dødens] dødsens = Eb. 8,3: den] dem. 22,2: kandst] kand = J⁶⁻⁷. 23,4: hist skal jeg nu snart staae blank; hisset skal jeg nu staae blank.

Nr. 89. Var siel er dertil født og haaren. Pontoppidan nr. 241. 2,4: haardes] sielens, 3,6: dødens] dødsens = Eb. 5,5: vordet] være. 12,3: give] giv = Eb; livets] livsens = Eb. 12,6: født] fød = EbJ¹⁻². 14,6: livets] livsens = Eb.

Nr. 91. O J³Eu, som har elsket mig. Pontoppidan nr. 157. 6,2: lodst] lod = J⁶⁻⁷. 8,3: lodst] lod = J⁶⁻⁷. 11,3: nsades] favn] naade-favn. 11,9: haardt] hart = EbJ²⁻³. 13,6: og] ja.

15,5: al min] alt mit. 16,4: dødens] dødsens = Eb.

Nr. 92. Store prophete med himmel-ske lære. Pontoppidan nr. 34. 1,8: slængens haas hoved] slængens, haas hoved. 2,4: est] er = J⁶⁻⁷.

Nr. 95. Min hiertens J³Eu, søde lyst. Pontoppidan nr. 33. 1,7: med] ved. 3,4: livets] livsens = Ec. 4,2: livets] livsens = Ec. 5,5: livets] livsens = Ec. 6,5: livets] livsens = Ec. 12,3: loedst] loed = J⁶⁻⁷. 12,4: lodst] lod = J⁶⁻⁷. 13,2: som jeg aliene eyer] som rig fuldkommen eyer. 14,3: trøstere udi] trøstere i. 15,4: ou] som. 16,5: korsets] korsens = Ec.

Nr. 100. Ach himmel-søde ord. Pontoppidan nr. 190. 2,1: fredens] fredsens = Ec. 3,7: sikre] sikker. 3,8: synde] synder = Ec. 4,8: er alt] alt er = EcJ¹⁻³. 5,5: og] men. 9,6: livets] livsens = Ec.

Nr. 102. Bryd frem mit hiertes trang at lindre. Pontoppidan nr. 239. 2,1: varst, est] var, er = J⁶⁻⁷. 2,4: synes lyst] synes-lyst. 3,2: syn] siua = Ec. 4,6: vieldel] volde. 8,4: din hal-som] dog noget = EaJ²⁻³. 8,8: fortviltet] fortylto = J¹⁻². 9,4: villo] villie = J¹⁻².

Nr. 103. Vægtet vil det mørke rige. Pontoppidan nr. 290. 2,3: livets] livsens = Ec. 3,6: syndens] syndsens = Ec. 5,3: lysets] lysens = Ec. 8,2: syndens] syndsens = Ec; dækker] tækker. 9,4: haardt] hart = EcJ²⁻³.

Nr. 104. O! kiere siel, som bliver ey. Pontoppidan nr. 281. 1,3: livets] livsens = I. 5,1: fra] for = IJ¹⁻². 5,3: havde] have = IJ¹⁻². 14,3: livets] livsens = I.

Nr. 106. Min fader! fød mig til dit billedo at bære. Pontoppidan nr. 35. 2,1: din naades glæds] din naadens glæds. 3,1: livets] livsens = E. 3,3: vœdst] væst = J⁶⁻⁷. 5,4: livets] livsens = H. 6,3: støde] søde. 10,1: livets] livsens = H. 11,2: livets] livsens = H. 13,1: hav mig kier, og lod som segle trykkes] alsk mig, og lod som et segl indtrykkes. 14,4: est du mig] holde vi; fryde-fest] bryllups-fest.

Nr. 105. I dag er naadens tid. Pontoppidan nr. 275. 2,4: 3,5: forholding] forholding. 5,7: vunders] vunder. 7,2: alt] al = J²⁻³. 7,5: din] dit. 10,2: bun] den.

Nr. 109. Hierte Fader! straf mig ey. Pontoppidan nr. 276. 3, 7: en] een. 5, 7: haardt] hart = HJ²-3.

Nr. 110. JEsus hand er syndres ven. Pontoppidan nr. 277. 6, 2: livets] livsens = H. 13, 4: naadens arme] naade-arme. 13, 4: rende] vende = HJ²-7. 16, 2: snuble] snubler. 19, 2: vill] vil. 20, 2: syndens] syndsens = H. 20, 3-4: Trøstes med forsoningen, Før de verdens lyst fornægte] Driste på forsoningen, Saa de verden ey fornægte.

Nr. 111. Hvor kand du dog i synden lee. Pontoppidan nr. 278. 2, 3: livets] livsens = H. 2, 4: syndens] syndsens = H. 3, 5: ville] villie = J¹-7. 5, 2: af dine kaalde kræfter] af blot naturens kræfter. 7, 4: andagts kuld] andagts-kuld. 10, 7: for ham] forhø = HJ²-3. 14, 6: følg ham saa i hengivenhed] følg ham i troens lydighed.

Nr. 112. Ach! vilste du, som gaaer i syndens lenke. Pontoppidan nr. 279. 1, 1: syndens] syndsens = HJ². 5, 2: der er] er saa. 6, 5: engler] Engle = J⁶-7. 7, 1: derh] bertil. 7, 2: sieles fare] siele-fare. 7, 3: haardt] hart = HJ²-3.

Nr. 115. Hvor skal jeg synde hen. Pontoppidan nr. 280. 1, 4: haardt] hart = HJ²-3. 1, 5: hun] den. 4, 1: uskyldigt] uskyldig. 4, 3: krænketh] krænketh. 4, 6: havets] havsens = H. 5, 4: hun] den. 8, 4: den] den. 9, 4: tilhaabe] tilhøbe = J¹-7.

Nr. 119. Vor troe er den forvisning paa. Pontoppidan nr. 298. 2, 6-7: Isteu lige, som en pild, til] løbe ligesom en pild til = J¹-7. 3, 5: hun] den. 3, 6: evig] evigt. 4, 1: usynlige] u-synlige = H. 5, 7: forladne] forladte = H. 6, 1: dit ord, dit ord] det ord, det ord. 6, 4: tvilsom] tvivlsom = J¹-7. 7, 7: i hiertet] i hierte = H. 8, 6: gennem alle hær] gennem hver en hær. 8, 7: hun] den.

Nr. 120. Nu har fundet det jeg grunder. Pontoppidan nr. 299. 1, 1: fundet] funden = H; det jeg grunder] det sig grunder = J¹. 1, 6: himlen] himmel. 2, 1: lye] lys = J¹. 2, 6: mangen] mange = J¹. 3, 5: vækker] vække = J¹; livets] livsens = HJ². 7, 3: at derfor i saa mange stykker] og jeg udi saa mange stykker = J¹. 8, 2: der af forbarmelse er fuld] af visdom er hans sye fuld. 8, 4: saa er hand naa-

dig, troe og huld] saa er hans hierte troe og huld.

Nr. 121. O JEsu! troens dyre skat. Pontoppidan nr. 200. 6, 4: hun] den. 9, 5: holder] holde.

Nr. 122. Forsøger edes selv, om I i troen era. Pontoppidan nr. 301. V. 5-4: hun] den. 3, 4: lov] lof. 4, 1: tviler] trivler = J¹. 5, 2: vi har og evig har] vi har, og evig har = HJ². 5, 4: dem] den. 6, 3: hvor] naar. 6, 4: forbrændt] hortbrændt. 8, 3: hun] den. 10, 3: egenhed] verdens skik.

Nr. 124. Dine vunders hufet. Pontoppidan nr. 302. Ingen varianter.

Nr. 125. Er Gud for mig, saa træde. Pontoppidan nr. 410. 12, 1: tilhaabe] tilhøbe = J¹-7. 12, 8: dødens] dødsens = H. 13, 3: fryde sangen] frydesange = H.

Nr. 127. Hvo vil mig anklage. Pontoppidan nr. 348. 1, 5: men] og; render] vender = HJ²-2. 2, 3: kradske] kraiske.

Nr. 150. O slet, som daglig glad og suud. Pontoppidan nr. 310. 4, 4: som sorte helyed-fulde] som saar og død forvalde. 6, 7: sølig gjør] saliggjør.

Nr. 152. Du est allens, store Gud. Pontoppidan nr. 228. 2, 1: see] seer = F. 6, 4: kaalde] kolde. 10, 7: hos Christo; hos Christum. 11, 1: hun] den. 11, 5: hun] den. 14, 3: u-omskrenket] u-omskrenket. 16, 2: al] alt = F; vilke] villie = J¹. 16, 6: lige frem] ligefrem. 17, 5: vel bered. velbered.

Nr. 156. Jeg gaaer i fare, hvor jeg gaaer. Pontoppidan nr. 430. 5, 5: sin] sit = FJ¹.

Nr. 158. I prægtige himle og jorden tillige. Pontoppidan nr. 379. 1, 2: vidne] vidner.

Nr. 159. Ach kunde jeg mig ned i JEsu sødhed senke. Pontoppidan nr. 375. 4, 1: et naades lys] et naade-lys.

Nr. 160. Min JEsus hand er min begyndelse og ende. Pontoppidan nr. 370. 1, 4: uden haer] uden hand. 3, 3-4: Med JEsu tænker jeg i graven glad at gaae, Hvad skader mig, naar jeg kun Jesum have maa?] Med JEsu jeg engang gaaer til mit hvile-sted, Det er jo ey at døe, naar livet følges med. 6, 3-4: Ach! tag det offer an, endskønt det kun er slet, Og lad din vilke skee, saa gaaer det altid ret] Forsmaa dit offer ey, lad mig dog

være din, gjør med mig hvad du vil, din villie er min.

Nr. 161. Vil du have roe, min siel. Pontoppidan nr. 371. 7, 3: hodes; hodes. 9, 5-6: hun] det.

Nr. 162. Hørt verden af mit sind og øye. Pontoppidan nr. 372. 1, 5: hvad han synes til] hvad hans sind staaer til, ligeså i de fig. vers. 4, 3: dødens; dødens = F.

Nr. 163. Kommer, hva vil vildsom lære. Pontoppidan nr. 291. 3, 4: hengivet] hengiven. 9, 5: lade] lader.

Nr. 164. Hva vil med til himmerige. Pontoppidan nr. 354. 2, 6: bedrings graad] bedrings-graad. 5, 5: vedst] ved = J⁶⁻⁷. 7, 1: dag] da. 7, 8: staae] staaer = F.

Nr. 167. Min siel, hvo vilde være. Pontoppidan nr. 356. 7, 11: min seyers krands] min seyers-krands.

Nr. 168. Ret er nødtigt, dette ene. Pontoppidan nr. 355. 1, 4-5: hun] den. 1, 8: min] en. 2, 1: vil] vil = F. 4, 1-2: Saadan længes jeg med smerte, Spide JEU! efter dig! Ligeledes jeg med smerte Længes, JESU, efter dig. 7, 7: riv mig fra] riv fra mig = FJ¹⁻². 8, 3: gikst] gik = J⁶⁻⁷. 8, 6: hjælpet] hjælpen = FJ¹⁻². 8, 8: synger] svinger = F. 9, 4: livets] livsens = F. 10, 3: ret] ey. 10, 6: livets] livsens = F.

Nr. 169. Den vey du gikst i korn og trang. Pontoppidan nr. 392. 1, 1: gikst] gik = J⁶⁻⁷. 1, 3: livets] livsens = F. 2, 1: naades kar] naade-kar. 2, 3-4: Parntessen mangler hos Pont. 2, 7: mit lam] dit lam.

Nr. 170. Ach! sætte hun sin JESUM skue. Pontoppidan nr. 373. 3, 1: med Johannes] med Johannes. 5, 2: bierg og dal] bierg² og dal¹.

Nr. 171. Min JESU, søde siel-lyst. Pontoppidan nr. 374. 1, 12: ved] paa.

Nr. 173. Taalmodighed behøves. Pontoppidan nr. 419. 2, 3: hun] det. 6, 4-5: hun] den. 7, 3: vilie] villie = J¹. 8, 4: spadsero-gang] spadsero-gang = F. 11, 3: i det] alt det.

Nr. 174. Vær i korsset troe og stille. Pontoppidan nr. 448. 3, 8: skal Gud dig din synd tilgive] da Gud vil din synd tilgive. 4, 2: kandsst] kand = J⁶⁻⁷. 5, 1: dødens] dødens = F. 7, 2: troe og elsk² og haabe] elske, troe og haabe.

Nr. 175. Du skeaker mig dig selv. Pontoppidan nr. 428. 2, 4: fylder] fryder. 4, 7: livets] livsens = F. 6, 2: med tusind længsels smerte] med tusind længsels-smerte. 8, 3: komst] kom = J⁶⁻⁷. 10, 3: du] da. 11, 1: evigt] evig = FJ¹⁻². 11, 2: du skal selv mit hierte være] du skal i mit hierte være. 13, 2: min manna] mit manna; livets] livsens = F.

Nr. 176. JESUM, JESUM, JESUM sigter. Pontoppidan nr. 430. 1, 5: Ingen kommer. 5, 5: at det] at jeg = FJ¹.

Nr. 179. Vær trøstigt mit hierte, bedriv dig ey meer. Pontoppidan nr. 414. 3, 4: maengen] mange.

Nr. 181. Sørger du endnu mit siel. Pontoppidan nr. 413. 2, 4: er dog kun] Pont. ligeså; FJ¹⁻² har: er kun dog. 6, 2: seyers krands] seyers-krands.

Nr. 182. Stilla er min siel til GUD. Pontoppidan nr. 418. 5, 5: vedst] ved = J⁶⁻⁷. 6, 4: for troe] saa troe.

Nr. 186. Skal kjerlighed sin prøve staae. Pontoppidan nr. 399. 1, 2: hun] den. 7, 4: olme blod] ulme-blod. 10, 3: dødens] dødens = F. 11, 2: syndens] syndens = F. 13, 2: hun] den.

Nr. 187. Hvor seer det ud i verdens styrk. Pontoppidan nr. 386. 1, 2: hun] den. 2, 5: naades favn] naade-favn. 2, 6: sit christen navn] det christen-navn. 3, 6: blaut] l. 6, 2: agte] agter. 8, 4: synker] slunker. 11, 4: den] dem. 14, 2: af vold og løgne] af vold, af løgne. 14, 5: Guds Søns udvalde flok] Guds børns udvalte flok. 15, 1: føre] fører. 15, 4: vor daabes eed] vor daabes freed.

Nr. 188. I HÆRRENS udvalde, som hellighed søs. Pontoppidan nr. 387. 3, 7: engernes] Englenes = FJ¹⁻². 4, 2: naturlig og jordisk kun] naturlig- og jordisk-kun. 5, 1: himmel-høj-prisede] himmel-høj- prisede. 5, 7: himlens] himmelens. 6, 1: er det est du (F: estu). 8, 2: hegge vor] begges vor. 8, 3: forbindes, I aander, tilsammen] forbindes i aanden tilsammen = J⁶⁻⁷. 8, 7: konstig] koustigt. 9, 1: høye paa tonen] høre paa tonen = J¹.

Nr. 189. Far her ud, urene asnd. Pontoppidan nr. 320. 4, 8: haardt] hart = FJ¹⁻².

Nr. 190. Flye min saand, og bryd
med styrke. Pontoppidan nr. 321.
2, 3: kjødets] kjødsens = F.

Nr. 191. Du Miertens fryd for rene
stude. Pontoppidan nr. 322. 2, 1: fod-
rer] fordrer. 3, 2: dñ] den. 3, 3: vill]
vil = J⁶⁻⁷. 3, 8: mænge] mange. 6, 5:
beknyttet] beknytte = FJ¹². 11, 1:
hø] den.

Nr. 201. Det koster megen kamp og
strid. Pontoppidan nr. 229. Hos Pon-
toppidan findes et vers 2, som hver-
ken forekommer hos Freylinghansens,
Schræder eller Brorson. Det lyder:
Vi hør til døden staae innd Kjød, ly-
steu, verdel, salan og hans rige; Op-
ofre alt, endog vort liv og blod, I
kors og død vor Jesu vorde lige, I
sind og idræt, vandel, verk og ord
Paa denne jord ;: Versets oprindelse
er ukendt. — 2, 2 (Pont. 3, 2): man-
gen] mange = J⁶⁻⁷. 3, 6 (Pont. 4, 6):
forstaaer det ret] brug den kun ret.
4, 4 (Pont. 5, 4): gaas] gaar = I. 5, 3
(Pont. 6, 5): livets] livsens = I. 7, 1
(Pont. 8, 1): GUD haand] Gud selv. 7, 5
(Pont. 8, 5): ingen ønsker] ingen
ønske.

Nr. 207. Far dog fort! Far dog fort.
Pontoppidan nr. 346. 1, 2: livets] liv-
sens = I. 1, 6: livets] livsens = I.
2, 5: livets] livsens = I. 3, 4: penge]
penger. 4, 4: hans] dens.

Nr. 211. Armod voldet mig at skrive.
Pontoppidan nr. 351. 2, 5: vende]
spænde. 3, 4: kændt] kænd = J⁶⁻⁷.
6, 5: forlaarne] forlørne = J⁶⁻⁷. 6, 6:
aldrig] daglig, trykfejl.

Nr. 212. Jesu! hvor er livets kilde.
Pontoppidan nr. 352. 1, 1: livets] liv-
sens = I. 3, 5: i min korsens plage] i
mit korsens plage. 5, 5: vil] vill = I.

Nr. 213. Opt vaag og beed. Pontop-
pidan nr. 334. 4, 5: hun] den. 8, 4:
staae] staaer = LI¹⁻²; tvill] tvivl =
J⁷. 10, 2: dødens] dødsens = I.

Nr. 214. Hvad fatter mig? hvi er jeg
dø. Pontoppidan nr. 335. 1, 4: sun-
ken] sænken = LJ²⁻³. 4, 8: livets] liv-
sens = I. 10, 8: trocs] troens = J⁸⁻⁷.

Nr. 215. O vaager op af verdens
drømme. Pontoppidan nr. 336. 1, 5:
syndens] syndsens = I. 2, 1: syn-
dens] syndsens = I. 2, 6: vor] vurt.
7, 4: silde] sildig = LI¹⁻². 7, 6: saa] o!

Det vil være rigtigt her at omtale et tillæg til Ægidius' salmebog: *En Samling af de Opvekkeligste og Opbyggeligste Evangeliske Psalmer, som mestendeels i de sidste Tider udi vor Kirke ere komne for lyset, Hvilken og kand bruges som et Anhang ved dend (saa kaldede) Warnitzer-Psalme-Bog, hvorsamme her i egen bruges. Tjander, Trykt hos Claus Kiesbug, 1743.* 252 sider, pagineret til s. 248; 123 numre, hvoraf 76 er salmer af Brorson; til sidst: *Salighedens-Orden*. Findes i privateje hos sognepræst A. Malling, dr. phil. Niels Møller og sognepræst H. Hejselbjerg Paulsen. Bogen foreligger også i et andet tryk, der har samme titel, men uden angivelse af trykkested og bogtrykker; der står blot: *Trykt og bekostet i Aar. 1743.* Åbenbart et »pirattryk«, kun med små betydningsløse afvigelser fra det førstnævnte. Findes på Kgl. Bibl. og i privateje hos sognepræst A. Malling. Alle de her nævnte eksemplarer er indbundet sammen med Ægidius' salmebog.*)

I Brorsonsalmene findes en del varianter, hvoraf dog ingen har nævneværdig interesse. Man ser, at J² er benyttet. Der findes nemlig 4 salmer fra det tillæg til Troens rare Klenodie, som først fremkom i J¹ (nr. 260, 264, 265, 266), og desuden er der hist og her læsemåder, som hører denne udgave til: nr. 8, 2, 1 (*ingen skal fordømmes*); 13, 4, 6 (*himmelen*); 70, 8, 3 (*ey tidet*); 70, 9, 5 (*altid maae*); 108, 1, 5 (*oi op!*); 204, 8, 1 (*følger*). På den anden side er det klart, at også J¹ har dannet grundlag, idet der findes en række af de for dette tryk særegne læsemåder, hvoraf de vigtigste er nr. 63, 5, 5 (*tresninger*); 70, 1, 2 (*et*); 70, 3, 2 (*i din største møje*); 70, 9, 5 (*mit mgl.*); 106, 11, 2 (*hyld*); 144, 10, 1 (*om troe du er for Gud*); 164, 3, 1 (*vandre*); 168, 8, 7 (*hengang*); 223, 6, 2 (*svagt*); 245, 5, 1 (*for snare*); 245, 8, 2 (*underste*). Formodentlig har J¹ været det egentlige grundlag; men da

*) Om tillægget så H. Hejselbjerg Paulsen, *Claus Kiesby, Sønderjydske Månedsskrift*, 1952, s. 39 ff.

J^s fremkom 1742, er der blevet taget hensyn til den. Mærkeligt er det, at der i een salme — nr. 70 — findes så tydelige spor af både J^s og J^s.

Tvende deylige Trøste-Psalmer, ... Saa og et deyligt Hierte-Sak. Efter manges Begiering opsat af A. M. O. D. Trykt i dette Aar. Uden angivelse af bogtrykker, trykkested el. trykkeår, men efter typografisk udseende antagelig fra ca. 1740 (Kgl. Bibl. 4. 322 8°). Omtalt under Tr. r. Kl. nr. 81, *Ach min rose visner bort*, der er den første af de to trøstesalmer. Heri findes følgende varianter:

1, 5: falmer] falder; til rod] til Fod. 2, 1: en herres brund] en HERrens Brud. 4, 5: din sorg intet kand forslaae] ey din Sorrig kan forslaae. 5, 2: hvo] hvem. 7, 1: Aanden gav jeg dig til pant] Aanden gav dig det til Pant. 7, 4: tviler] tvivler. 11, 1: dit beklemte sind] det bedrøvet Sind. 11, 2: kun] dog. 11, 3: hør Guds englers sang] hør du Engle-Sang. 11, 4: haus] GÜds. 12, 3: hendes] Verdens.

VARIANTER I DE AF POVL OTZEN FREMDRAGNE HÅNSKREVNE SAMLINGER

En filologisk karakteristik af håndskrifterne og deres indbyrdes forhold findes i P. Diderichsens afhandling s. 437 flg.

Indledning

Povl Otzens fund af håndskrevne salmer, som han 1950 fremlagde i bogen »Nogle hidtil utrykte Vers af Brorson«, er hentet fra 5 samlinger: 1) Et par sammenhørende hefter med løse indholdsfortegnelse (»Specification«) i general-kirkeinspektionskollegiets »diverse sager«, nr. 18 (Rigsarkivet), af Otzen betegnet som G, her — for at undgå forveksling med Tønderheftet G — som K*). 2) Et omslag, indeholdende løstliggende brevark eller blade med en salme på hvert, i den ledreborgske håndskriftsamling 4° 570, J. W. Schröders papirer (Kgl. Bibl.): S. 3) En bog med salmer, Thotts håndskriftsamling 8° 202 (Kgl. Bibl.): T¹. 4) Et tykt bind med mange sammenheftede samlinger af salmer og digte, Thott 8° 203 (Kgl. Bibl.): T². Det er 3 af hinanden uafhængige samlinger, som her kommer i betragtning med henblik på brorsonske salmer; vi kalder dem T^{2a}, T^{2b}, T^{2c}. 5) En bog med salmer, Thott 8° 204 (Kgl. Bibl.): T³.

K indeholder 15 (16) originale, 4 oversatte salmer af H. A. Brorson**, desuden 4 salmer af Nicolai Brorson***), 2 af Broder Brorson****), 2 af biskop L. Thura og 3 af rektor Cbr. Falster. I indholdsfortegnelseis forfatterangivelse står: *H. Hans Adolph*

*) K allerede omtalt i A. D. Jørgensen, H. A. Brorson, 1887, s. 25; 82 flg.; 86. Den pakke i Rigsarkivet, der af Jørgensen nævnes som gemmetsted: Gen. Kirke, Insp. Koll., Revision af den Tønderiske Salmebog, nr. 1 a, er nu nr. 14 a. Den angår den tyske Tønderisalmebog, og K findes ikke mere der. **) Tr. r. Kl., nr. 117-118; 214; 147; 114; 116; 113; 86; 144; 208; 29; 210; 150; 162; 33; 146; 145 og skilt herfra 245; 256; 257. ***) Kun een af disse, »Raaber, uch raaber«, findes i Tr. r. Kl. (nr. 276). De andre er ellers ukendte. ****) Den ene, »Op hierte, op med fryde-skrift«, Tr. r. Kl., nr. 276, er fejlagtig tillagt H. A. Brorson. Den anden er ellers ukendt.